

Radio Filharmonisch Orkest

Isang Yun / Igor Stravinsky / Luigi Nono

holland fe2tival

Radio Filharmonisch Orkest
Groot Omroepkoor
instrumentale en vocale solisten
koordinator: Robin Gritton
muzikale leiding: Hans Vonk

inhoud

- 5 Derde Vioolconcert
- 7 *The Flood*
- 11 tekst *The Flood*
- 14 *Il canto sospeso*
- 16 tekst *Il canto sospeso*
- 17 biografieën uitvoerenden

22 juni 1992, aanvang 20.15 uur
Concertgebouw Amsterdam
Grote Zaal

Het concert is om ca. 22.00 uur afgelopen en
wordt rechtstreeks uitgezonden op Radio 4.
Het is verboden tijdens het concert te fotogra-
feren.

*Coproducent NOS-radio. Deze produktie kwam
tot stand met steun van het Stimuleringsfonds
Nederlandse Culturele Omroepproducties.*

Isang Yun (1917)

Igor Stravinsky (1882-1971)

Luigi Nono (1924-1990)

Derde Vioolconcert (1992)
voor viool en klein orkest

Vera Beths, viool

eerste uitvoering
opdracht NOS

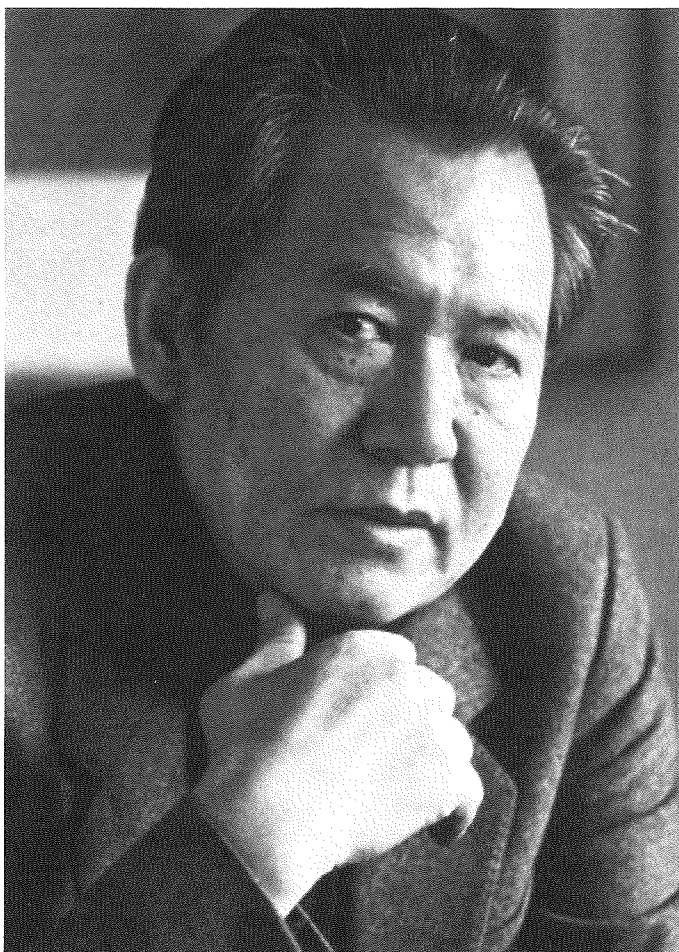
The Flood (1962)
voor 2 bassen, tenor, koor (zonder bassen),
spreekstemmen en groot orkest

God	Jan Alofs, bas Harry van der Kamp, bas
Lucifer/Satan	Thomas Randle, tenor
Narrator	Adrian Brine, spreekstem
Noah	Roy Ward, spreekstem
Noah's wife	Lucy Shelton, spreekstem
Caller	Nicolas Mansfield, spreekstem
Noah's sons	tenoren van het Groot Omroepkoor

pauze

Il canto sospeso (1956)
voor sopraan, mezzosopraan, tenor, gemengd
koor en orkest

Lucy Shelton, sopraan
Mary King, mezzosopraan
Thomas Randle, tenor

Isang Yun

Isang Yun - Derde Vioolconcert (1992)

Isang Yun (Tongyong, Korea, 1917) geldt als een van de belangrijkste componisten van onze tijd. Yuns leven kan met recht bewogen worden genoemd. Tot twee maal toe belandde hij voor langere tijd in de gevangenis. De eerste maal was tijdens de Tweede Wereldoorlog, toen de Koreaanse muziekstudent in Tokio gearresteerd werd op beschuldiging van ondergrondse activiteiten ten gunste van zijn door Japan bezette vaderland. In 1967 werd Yun in Berlijn ontvoerd door de Zuidkoreaanse geheime dienst op verdenking van collaboratie met de aartsvijand in het Noorden. De ontvoering en veroordeling tot levenslang door de rechtbank in Seoul leidden tot internationale protesten. Desondanks werd Yun pas twee jaar later vrijgelaten. Hij vestigde zich in 1969 definitief in Europa en doceert sindsdien aan het conservatorium van Berlijn. Het uitgangspunt in de composities van Yun is de synthese tussen de Oostaziatische en de westerse klankwereld. In feite komt deze synthese tot stand door de combinatie van westerse middelen (de moderne Westeuropese instrumenten, technieken als de dodecafonie enz.) met de geest van de traditionele Koreaanse muziek. Essentieel hierbij is de toepassing van de 'Einzelton', de geïsoleerde toon die gevarieerd en versierd wordt en die, anders dan in de westerse kunstmuziek, in de Oostaziatische muziek op zichzelf muzikale betekenis kan hebben.

5

Na enige tijd door ziekte uitgeschakeld te zijn geweest, schreef Isang Yun aan het begin van dit jaar kort na elkaar een vierdelig strijkkwartet (zijn zesde) en zijn Derde Vioolconcert. Zijn Eerste Vioolconcert (1981), een driedelig werk van symfonische allure, was voor Yun in de ruimste zin een verkenning van de traditie van de klassiek-romantische concertvorm, zij het met gebruikmaking van zijn onmiskenbare, geheel eigen muzikale taal, waarin hij, evenwel zonder postmodern stilistisch syncretisme, de Koreaanse muzikale denkwereld combineert met Europese vormprincipes. Zijn Tweede Vioolconcert (1983-1986) heeft meer het karakter van een concert voor soloviool en begeleidend orkest. Het tweede deel hiervan, 'Dialog Schmetterling-Atombombe', is programmatisch getint. Ook voor zijn Derde Vioolconcert ontwikkelde Yun een nieuwe en originele vorm. In dit uit één deel bestaande, maar in wezen driedelige werk verwerkt hij niet alleen zijn ervaring met diverse soloconcerten (gecomponeerd vanaf 1975-1976) en zijn vijf symfonieën (1982-1987), maar vooral ook de ervaring die hij opdeed

met de klein bezette Kammersinfonien I (1987) en II (1989, bijgenaamd 'Der Opfern der Freiheit') en met de Kammerkonzerten I en II (beide 1990).

Isang Yuns Derde Vioolconcert is een werk van permanente verandering en ondanks de schijnbaar onafgebroken, speels-virtuoze aaneenschakeling van frasen toch met één doel voor ogen gecomponeerd: de samengebalde suggestieve kracht van de finale. De dramatische vorm kan worden vergeleken met de stroom van een rivier, die soms meer en soms minder water meevoert, door de stilte van een meer vloeit (in het langzame middendeel) en bij zijn monding aanzwelt. Het werk begint sober en toch uitnodigend met 'zuivere' octaven van de houtblazers, een zwaar ondersteunend akkoord van de lage strijkers en een dalende reeks kwarten in de klarinetten. Met 'roep'-achtige klanken brengt de soloviool de muziek tot leven en stuwt haar voort. Hij bereikt daarbij steeds grotere hoogten (en daarmee voor Yun in symbolisch opzicht de vrijheid). Het orkest gaat hierin mee, en als een schaduw volgt dan de beweging naar de laagste diepten (vioolsolo met lage strijkers; vioolsolo met hoorns en trompetten). Een impulsief tutti dat zinspeelt op marsritmen herstelt het evenwicht, maar blijft steken in door fermaten uitgerekte akkoorden. In Yuns Vijfde Symfonie stonden deze akkoorden volgens Nelly Sachs voor 'hartekreten'. Een reductie tot kamermuzikale proporties leidt via een eerste, korte vioolsolo naar het langzame middendeel. Een klaagzang met expressieve, circulaire drie- en viertoonsmotieven culmineert rond het midden van het langzame deel in een contrasterende afwisseling van vioolsolo's en tutti. Bij de omkering van de dramatische opbouw keren de 'roep'-achtige klanken van het begin terug in de viool-partij. In het laatste deel scherpt Yun de dialoogstructuur van solo en tutti nog verder aan. Daarnaast verrijkt Yun constant het veranderende vocabulaire, maar verliest bij de uitwerking van de details geen moment het grote geheel uit het oog. Zo zijn er overal verwijzingen naar het eerste deel, en worden stroomversnellingen en breuken gecreëerd door middel van comprimering en tempering, een 'klankeiland' ter onderbreking en een solocadens van enige omvang vóór het korte en krachtige einde.

Walter-Wolfgang Sparrer

Igor Stravinsky - The Flood

The Flood (De zondvloed) is een 'Musical Play' voor twee bassen, tenor, koor (zonder bassen), spreekstemmen en groot orkest, gebaseerd op vijftiende-eeuwse Engelse mirakelspelen (*The Creation and Fall of Lucifer*, *The Fall of Man* en *Noah's Flood*) en het bijbelboek Genesis. Na *Threni* (1958), Stravinsky's eerste volledig dodecafonische compositie, is *The Flood* met zijn speelduur van ongeveer 24 minuten het omvangrijkste werk uit zijn seriële periode en bovendien het enige primair theatrale. Het werd gecomponeerd tussen februari 1961 en maart 1962 en ging enkele maanden later, vier dagen voor de tachtigste verjaardag van de componist, in een uitzending van opdrachtgever CBS Television Network in première. In de oorspronkelijke televisieversie was *The Flood* het gemeenschappelijk resultaat van de inspanningen van de componist, zijn lijfchoreograaf Georges Balanchine, zijn assistent Robert Craft en ontwerper Rouben Ter-Arutunian. De uitzending werd omlijst door commercials van mede-opdrachtgever Breck Shampoo.

De oorspronkelijke televisieproductie van *The Flood* (nu berustend in de archieven van het Museum of Television & Radio in New York) getuigt van de snelle veroudering van televisietechniek en -esthetiek. Hoewel Stravinsky in geschrifte de deugden van het medium bezong (visuele voordelen boven de 'vroeg-barokke podia' van de gangbare operahuizen, manipuleerbaarheid van het medium, die snelle overgangen mogelijk maakt en ouvertures en tussenspelen overbodig) en zich voornam een eventuele volgende opera voor de 'Idiot Box' te schrijven, heeft hij volgens Robert Craft de uitzending nooit gezien. Dit doet niets af aan de juistheid van Stravinsky's constatering dat de 'musical speed' van *The Flood* bij uitstek cinematografisch van karakter is. Met de oerknal van een tremolerend, sterk door kwinten gekleurd twaalftoonsakkoord (symbool van

natuurlijke chaos) neemt de Schepping een aanvang, en met een enkele toon of een enkel akkoord worden de opeenvolgende stadia van geologische en biologische ontwikkeling gemarkeerd. Welbeschouwd wijkt *The Flood* in dit opzicht niet af van de overige late werken van Stravinsky, die de muziek zijn van een man die, letterlijk, geen tijd meer te verliezen had en daartoe het snelle, montage-achtige karakter dat altijd al zo kenmerkend voor zijn componeren was geweest, alleen maar op de spits dreef. *The Flood* combineert, precies als dertig jaar tevoren *Perséphone*, eigenschappen van verschillende door Stravinsky beoefende genres: dans/pantomime in de onderdelen 'Het bouwen van de ark' en de eigenlijke 'Zondvloed', opera/oratorium in de rollen van Satan/Lucifer en God, en melodrama (muzikaal ondersteunde gesproken tekst) onder meer in de rol van de verteller. Het oorspronkelijke uitgangspunt voor *The Flood* was een theateraard idee: hemelingen die zingen (God, Lucifer/Satan, Engelen), stervelingen die spreken (Eva, Noach, zijn vrouw en zijn zonen). Stravinsky's God, 'His Master's Voice', is, net als eerder in *Babel*, tweestemmig. Twee bassen worden onveranderlijk door trage roffels op de grote trom begeleid en zingen, als uit één goddelijke mond, statig en onverstoortbaar in één en hetzelfde tempo. Deze God is 'een Persoon, maar een Persoon, vrij van wat talentenjagers persoonlijkheid noemen'. In contrast met deze 'devine bore' staat Lucifer/Satan, die 'niet een Persoon, dus één en al persoonlijkheid is'. ('Privé kan hij orkest-dirigent, coryfee, duikkampioen, filmster of ex-astronaut zijn.') Zijn muziek is listig en elegant, vol verleidelijke syncopen. De opvatting dat Lucifer en Satan ('Lucifer no more') in feite dezelfde zijn, wordt gesymboliseerd door het feit dat de twaalftoonreeks die de eerste woorden van Lucifer begeleidt en de reeks die de eerste woorden van Satan begeleidt identiek zijn. Ten slotte is er een koor van engelen, dat een muziek ('Igoriaans') zingt die stilistisch (ostinato, numeriek ritme) zo oud is als Stravinsky's *Les noces* (1917), maar die niettemin nauwgezet aan de regels van de twaalftoontechniek beantwoordt. Dit koor opent het werk na een korte instrumentale inleiding met een *Te Deum* en sluit het af met een *Sanctus*. De koren tezamen vormen een (enigszins vrije) palindroom, zodanig dat niet de afzonderlijke tonen maar de frasen van het *Te Deum* in omgekeerde volgorde in het *Sanctus* terugkeren. Zo eindigt het werk waar het is begonnen. Het gaat kennelijk om 'de Eeuwige Catastrofe'. '*The Flood is also The Bomb*', luidt een van Stravinsky's zeldzame politieke interpretaties van eigen werk. (Enkele maanden na de première van *The Flood* leidde het conflict tussen Cuba en de Verenigde

Stravinsky bestudeert met Robert Craft de partituur van *The Flood* (maart 1962).

Staten tot een blokkade van Cuba, die de opmaat tot een wereldoorlog dreigde te worden.) Ook het vijfde deel, de eigenlijke ‘Zondvloed’, is een palindroom. De muziek begint en eindigt met een bliksemschicht (fluiten, piano, xylorimba), en daartussen horen we het water wassen en weer wijken, gesymboliseerd door uitdijende en weer slinkende reeksen van zestienden. Stravinsky’s water is niet woest maar dreigend met zijn spookachtige glinsteringen van tremolerende fluiten en strijkers. Behalve dat de muziek van *The Flood* rijk aan voorbeelden van structurele symboliek is, bedient zij zich ook van meer traditionele vormen van woordschildering. Het is niet moeilijk om in het gekronkel van de hoorn die de verleiding van Eva begeleidt een slang te herkennen, en ‘Het bouwen van de ark’ geeft niet alleen een persoonlijk commentaar op de muziek van de generatie Stockhausen, Nono en Boulez, maar ook en vooral een akoestisch beeld van een scheepswerf in vol bedrijf.

The Flood bestaat uit de volgende onderdelen:

- Prelude
 - instrumentaal voorspel
 - Te Deum*
 - melodrama
 - Gods woord
 - melodrama
 - aria van Lucifer
 - melodrama
 - Gods woord
- The Building of the Ark
 - dans
- The Catalogue of the Animals
 - melodrama
- The Comedy
 - melodrama
- The Flood
 - dans
- The Covenant of the Rainbow
 - Gods woord
 - melodrama
 - herhaling instrumentaal voorspel
 - aria van Satan
 - Sanctus*

Elmer Schönberger

The Flood

Prelude

Chorus
Te Deum, Te Deum laudamus, Te Do- Te
Dominum confitemur. Te aeternum Patrem om-
nis terra veneratur. Tibi omnes Angeli, Tibi
coeli et universae potestates, Tibi Cherubim et
Seraphim incessabili voce proclamant: Sanctus,
sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth. Pleni
sunt coeli et terra majestatis gloriae tuae.

Narrator
And God said, let the waters under the heaven
be gathered into one place, and let the dry land
appear: and it was so. And God called the dry
land Earth; and the gathering together of the
waters called he Seas. And God said, Let the
earth bring forth grass, the herb-yielding seed,
and the fruit tree yielding fruit after its kind,
whose seed is in itself upon the earth. And it
was so. And God said, Let the waters bring
forth abundantly the moving creature that hath
life... and God created great whales, and every
living creature that moveth, and God blessed
them saying, Be fruitful, and multiply, and fill
the waters in the seas... And God said, Let the
earth bring forth the living creature after his
kind... And God said, Let us make man in our
image...

God
A skillful beast will I make,
After My shape and likeness,
The which shall worship to Me take...
Take thou now the spirit of Life
With the female thou shalt have to wife,
And receive you both your souls from Me;
Adam and Eve your names shall be.

Narrator
But God had created a power next after Himself:
Lucifer, son of the morning, whose pride will
cast him out from heaven and who, for revenge,
will deceive the mother of mankind.

God
I make thee master, mirror of My might,
I name thee Lucifer, bearer of Light.

Narrator
But Lucifer was vain,

Lucifer was proud,
Lucifer was ambitious.

Lucifer
The beams of my brightness burn so bright,
Like a lord am I left to dwell in this light.
More fairer by far than my feres,
My power surpasses my peers.
I will be highest of Heaven!
Oh! What! Oh deuce! All goes down!
Out, out, horror! Helpless, hot, hot, hot.

Narrator
And Satan (Lucifer no more) burns in bale and
smothers in smoke smouldering REVENGE.

Satan
God made the world for love
And for love made He man
(thereat had I great envy).
I will, then, God betray,
Take from Him man, my prey,
To Paradise!

Narrator
In a worm's likeness will he wend.

Satan
Eve! Eve!

Eve
Who is there?

Satan
I, a friend.

Narrator
...and the subtle serpent deceiveth Eve, and Eve
gave also unto her husband of the forbidden
fruit; and he did eat. And God knew that the
serpent had beguiled Eve and He cursed the
serpent and cursed the ground for Adam and
Eve. And the Lord God sent them forth from
Eden.

God
I, God, that all the world have wrought,
See My people in deed and thought set foully in
sin.
Man that I made I will destroy
With the beasts of the ground,
And birds that fly,
For on Earth, for on Earth they bring Me no

more joy.
And the evil must not multiply.
Noah, My servant, free,
That righteous man art as I see,
A ship soon thou shalt make thee
Of trees light and dry.

Noah
O mercy, Lord!
What may this mean?

God
Noah, as I bid thee, do fulfil
Although thou hast but little skill.

Noah
O mercy, Lord! wouldst Thou take heed!
I am full old and out of heart
So that I dare do no day's deed
Without great mastery on my part.

God
I shall thee succour and thee speed
And give thee health in head and heart.
Mankind shall be sunken for their sin.

12 Noah
O Lord, Thy will shall ever be wrought
But of shipcraft know I nought.

God
Noah, I shall guide thee in all thy work.
Destroyed all the world shall be
Save thou, thy wife, thy sons three,
And all their wives also with thee
Shall saved be, for thy sake.

Noah
Thy bidding, Lord, I shall fulfil.

The Building of the Ark

The Catalogue of the Animals

Noah
The Lord bade that I should bring
Of beasts and fowls that sing
Of every kind a pair.

Caller
Here are lions, leopards in,
Horses, mares, oxen, swine,
Goats, calves, sheep and kine.

Camels, asses, man may find,
Buck, doe, hart and hind,
Beasts of all manner and kind.

Take here cats and dogs, too,
Otter, fox, fulmart, also,
Hares, hopping gaily, can go.

And here are bears, wolves set,
Apes, owles, marmoset,
Weasels, squirrels, and ferret.

Still more beasts are in this house:
Here cats make it full carouse –
Here a rat, there a mouse.

Here are fowls large and small,
Herons, cranes thin and tall,
Swans, peacocks, together all.

Here are cocks, kites, crows,
Rooks, ravens, many rows.
Ducks, curlews, and Heaven knows.

Here are doves, digs, drakes,
Redshanks running through the lakes,
And each fowl that a song makes.

The Comedy (Noah and his wife)

Noah
Wife, come in! Why stand'st thou there?
It is time to go or drown, that I swear.

Noah's wife
I see no need, though thou stay all day and
stare.

Noah
Lord, that woman be crapped ay,
And never are meek, that I may say,
As is well seen by me today
In witness of you each one.
Come in, wife, in twenty devils' way.

Noah's wife
I will not come in today

And I shall not drown. Row forth, Noah, 'save
thy life'.
But mind thee, find a new wife.
(She walks away.)

Sons of Noah
Mother, we beg you, all together,
Come into the ship for fear of the weather,
The flood is flowing in full fast,
For fear of drowning we are aghast.
(Noah's wife enters the Ark.)

Noah
Welcome, wife, into this boat...

Noah's wife
And have thou that for thy note!
(She boxes his ears.)

Noah
(surveys the whole scene about him)
The earth is overflowed with flood.

The Flood (choreography)

The Covenant of the Rainbow

God
A covenant, Noah, with thee I make,
And with all thy seed, for thy, for thy sake.

Noah
Sons, with your wives shall ye be stead,
And multiply your seed shall ye,
Your bairns shall then each other wed,
And worship God in good degree.
All beasts and fowls shall forth be bred,
And so a world begins to be.

Satan
The forbidden act will forever disobey
Through the quick chain of love to Adam stay,
Though the salt tines of the punishing flood
And cleansing blood from a Redeemer's wound
Will drown its animal sound.

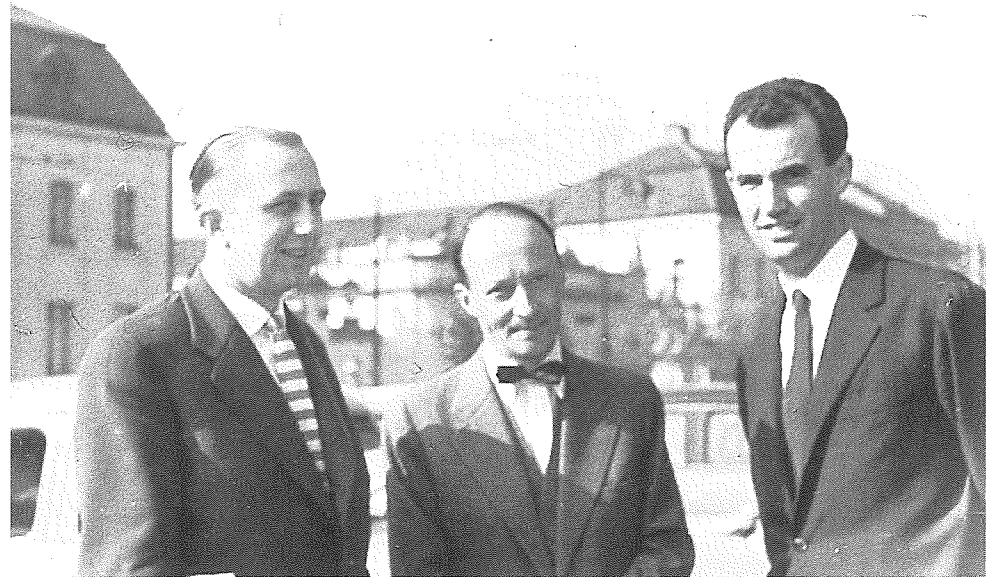
Narrator
And God Blessed Noah and his sons and said
unto them, Be fruitful and multiply, and
replenish the Earth.

Chorus
Sanctus, sanctus, sanctus, sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt coeli et terra
majestatis gloriae tuae. Sanctus, sanctus, sanc-
tus Dominus Deus Sabaoth. Tibi Cherubim et
Seraphim incessabili voce proclamant: Tibi
coeli et universae potestates; Te aeternum
Patrem omnis terra veneratur. Te Deum, Te De-

Il canto sospeso is het eerste werk waarin Luigi Nono 'documentair' materiaal gebruikt. De tekstfragmenten zijn ontleend aan het in 1954 verschenen *Lettere di condannati a morte della Resistenza europea* (Brieven van ter dood veroordeelde Europese verzetsstrijders), en zijn door Nono geografisch gerangschikt. *Il canto sospeso* heeft nogal wat opschudding veroorzaakt doordat de fragmentarische tekstplaatsing ervan aanvankelijk verkeerd werd geïnterpreteerd. Het werk is, hoe kan het anders in 1956, serieel:

14 Nono maakt zelfs gebruik van een toonreeks waarin niet alleen alle twaalf tonen, maar ook alle mogelijke intervallen binnen het octaaf voorkomen. Karlheinz Stockhausen heeft het a-cappella-deel van *Il canto sospeso* minitieuze geanalyseerd en kwam zelfs tot de conclusie dat de verdeling van de lettergrepen over de stemmen serieel georganiseerd was. Nono zou daarmee de tekst van zijn betekenis hebben ontdaan en de woorden dus alleen vanwege hun klank hebben gebruikt. Tijdens een lezing in Darmstadt in 1960 weerlegde Nono dit echter en gaf daarbij aan dat de verspreiding van de tekst over de verschillende stemmen in het koor niet bedoeld was om haar betekenis aan te tasten, maar juist om deze te versterken. Het was bovendien bepaald niet voor het eerst dat dit gebeurde. Had niet Johann Sebastian Bach in zijn *H-moll Messe* de lettergrepen over verschillende stemmen verdeeld om de verstaanbaarheid te vergroten?

Johan Kolsteeg

Kotowski, Lutosławski en Nono, Warschau 1958.

Il canto sospeso

Fragmenten uit afscheidsbrieven van ter dood veroordeelde Italiaanse en Duitse verzetsstrijders

1 Orkest

2 Koor a cappella

"...ik sterf voor een wereld die zal stralen met zo'n schitterend licht, met zo'n schoonheid, dat mijn eigen offer niets is. Miljoenen mensen zijn daarvoor gestorven, op de barricaden en in de oorlog. Ik sterf voor de gerechtigheid. Onze ideeën zullen overwinnen..."

(Anaton Popov, Bulgarije, leraar en journalist, 26 jaar)

3 Sopraan, mezzosopraan, tenor en orkest

16 "...ze brengen me naar Kessariani voor de executie, samen met zeven anderen. Ik sterf voor de vrijheid en voor het vaderland..."

(Andreas Likourinos, Griekenland, schooljongen, 14 jaar)

"...vandaag worden we gefusilleerd. We sterven als mannen voor het vaderland. Weest ons waardig..."

(Eleferios Kiossos, Griekenland, student, 19 jaar)

"...ze gaan me op het plein ophangen omdat ik patriot ben. Je zoon gaat heen, hij zal de klokken van de vrijheid niet horen..."

(Konstantinos Sirbas, Griekenland, kapper, 22 jaar)

4 Orkest

5 Tenor en orkest

"...als de hemel papier en alle zeeën van de wereld inkt waren, zou ik jullie nog niet mijn kwellingen en alles wat ik om me heen zie kunnen

beschrijven. Ik zeg iedereen vaarwel en huil..."

(Chaim, Polen, boerenknecht, 14 jaar)

6 Koor en orkest

"...de deuren gaan open. Daar zijn ze, onze moordenaars. In het zwart gekleed. Ze verjagen ons uit de synagoge. Wat is het hard om voor altijd vaarwel te zeggen tegen het leven dat zo mooi is!..."

(Esther Srul, Polen)

7 Sopraan, vrouwenkoor en orkest

"...vaarwel moeder, je dochter Ljoebka verdwijnt in de vochtige aarde..."

(Ljoeba Sjvztzova, USSR)

8 Orkest

9 Koor en orkest

"...ik ben niet bang voor de dood..."

(Irina Malozon, USSR)

"...ik zal kalm en rustig zijn tegenover het vuurpeloton. Zijn degenen die ons hebben veroordeeld ook zo rustig?..."

(Eusebio Giambone, Italië, letterzetter, 40 jaar)

"...ik ga heen met het geloof in een beter leven voor jullie..."

(Elli Voigt, Duitsland, fabrieksarbeider, 32 jaar)

biografieën uitvoerenden

Jan Alofs

De Nederlandse bas Jan Alofs startte direct na beëindiging van zijn studie aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag een internationale carrière als opera- en concertzanger. Hij zong in de loop der jaren zo'n tachtig partijen bij onder andere De Nederlandse Opera, Opera Forum, het Nederlands Danstheater en operahuizen in Freiburg, Saarbrücken, Detmold, Zurich, Karlsruhe, Bielefeld, Braunschweig, Trier, Krefeld en Kassel. Hij profileerde zich steeds meer als Mozart- en Rossini-zanger met partijen als Leporello, Sarastro, Osmin, Publius, Magnifico, Bartolo en Babilio. Jan Alofs werkte mee aan diverse plaatopnamen en maakte concerttournees door Polen en Joegoslavië. In de zomer van 1991 vertolkte hij in Glyndebourne de rol van Bartolo in *Le Nozze di Figaro*.

Vera Beths

Vera Beths studeerde bij Herman Krebbers in Amsterdam. In 1969 won zij het Oskar Back Concours en werd haar de Prix d'Excellence toegekend. Zij sloot haar studie af bij Ivan Galamian in New York. Haar brede muzikale belangstelling blijkt uit haar repertoirekeus: zij speelt niet alleen de bekende vioolconcerten met symfonieorkesten maar werkt ook samen met het Willem Breuker Kollektief. Componisten als Peter Schat, Louis Andriessen, Misha Mengelberg, Geert van Keulen en Philip Glass schreven composities voor haar. Zij speelde onder dirigenten als Haitink, Fournet, Brüggem en Maazel en maakte tournees door Rusland, Hongarije, de Verenigde Staten, Engeland, Indonesië, Duitsland, Italië, Japan en Australië. Ze maakte deel uit van het Rondom Kwartet en vormt samen met Stanley Hoogland een vast duo. Vera Beths bespeelt een Stradivarius uit 1727. Zij is als docente verbonden aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag.

Adrian Brine

De in Londen geboren acteur/regisseur Adrian Brine regisseerde in Nederland o.a. *Equus*, *Wings* (met Henni Orri), *Privé* voor twee (met Jeroen Krabbé en Pleuni Touw), *Top Girls* en *Er valt een traan op de tompoes*. Hij speelde eveneens in een aantal films, waaronder *Modern Crimes*, *Luba*, *Ernest* van Agresti, *De Schorpioen* en *Het meisje met de rode haren* van Ben Verbong, *Utz* van George Sluizer en *Vincent en Theo* van Robert Altman. Dit jaar regisseerde hij in Londen *Cerseau* in het Orange Tree Theatre te Richmond. Adrian Brine is artistiek directeur van het Théâtre la Valette in het Belgische Ittre.

Harry van der Kamp

De bas Harry van der Kamp (Kampen 1947) studeerde solozang en interpretatie bij Alfred Deller, Pierre Bernac, Max van Egmond en Herman Woltman. Hij trad op in oratoria, liederen en ensemblewerken uit alle periodes van de muziekgeschiedenis en werkte mee aan opera's als *L'Incoronazione di Poppea*, *Die Zauberflöte*, *La Serva padrone* in theaters in Nederland, Frankrijk, Italië en Oostenrijk. Hij was te gast op vele Europese festivals, waaronder de Berliner Festwochen, het Holland Festival, het Festival van Vlaanderen en het Spoleto Festival. Harry van der Kamp laat zich ook in het hedendaagse repertoire niet onbetuigd. Zo zong hij de titelrol in de bekroonde opname van *Le Testament de Villon* van Ezra Pound onder leiding van Reinbert de Leeuw. Harry van der Kamp is lid van het Nederlands Kamerskoor en oprichter van het Gesualdo Consort Amsterdam.

Mary King

Mary King studeerde Engels in Birmingham voordat ze een beurs won voor de Guildhall School of Music and Drama. In 1978 werd ze geëngageerd door de Glyndebourne Festival Opera, waar ze onder andere Baba the Turk en Marcellina zong. In 1984 werkte ze mee aan voorstellingen, televisie- en plaatopnamen van

Where the Wild Things Are van Oliver Knussen. Zij zong zowel in moderne opera's als in werken van Marschner en Puccini. In 1990 debuteerde ze in Covent Garden in *Het sluwe vosje* van Janáček. Ze zong werk van Birtwistle bij de London Sinfonietta en de Negende Symfonie van Beethoven met het City of Birmingham Orchestra en het BBC Symphony Orchestra. In 1991 trad ze onder meer op tijdens de Proms, in Los Angeles en in Spanje. Mary King is tevens actief als docent.

Nicolas Mansfield

Nicolas Mansfield werd in 1966 in Reigate (Engeland) geboren. Hij studeerde muziek aan de universiteit van Sheffield en zang bij John Cameron aan het Royal Northern College of Music in Manchester. Mansfield zong solo-partijen in diverse opera's, waaronder Donizetti's *Lucia di Lammermoor*, Mozarts *Zauberflöte*, Händels *Alcina*, Janáček's *Uit het dodenhuis* en Britten's *Midsummernight's Dream*. Daarnaast verleent hij solistische medewerking aan concertuitvoeringen en recitals. Nicolas Mansfield, die sinds 1989 in Nederland woont en werkt, studeert momenteel bij Margreet Honig.

Thomas Randle

De Amerikaanse tenor Thomas Randle maakte zijn Europese debuut als Tamino in *Die Zauberflöte* bij de English National Opera. Deze rol zong hij later ook in Glyndebourne. Hij zong vele rollen voor lyrische tenor, waaronder Ferrando in *Così fan tutte*, Pelléas in *Pelléas et Mélisande* en de titelrol in Monteverdi's *L'Orfeo*. Daarnaast is hij actief als concertzanger. Hij trad op met André Previn en Sir Michael Tippett, zong in Bachs H-moll Messe op het Braunschweig Bach Festival en in de Finse première van het *Liverpool Oratorio* van Paul McCartney.

Lucy Shelton

De Amerikaanse sopraan Lucy Shelton beheerst een breed repertoire, dat zich uitstrekt over vijf

eeuwen. Als operazangeres trad ze op in werken van Gluck, Mozart, Falla, Dallapiccola, Alban Berg (*Wozzeck*) en Michael Tippett (*The Midsummer Marriage*). Centraal in haar carrière staan echter haar solorecitals, die opvallen door hun avontuurlijke programmering. Zij bracht zo'n veertig werken van eigentijdse componisten als Alexander Goehr en Oliver Knussen in première, waarvan de helft speciaal voor haar werd geschreven. In het afgelopen seizoen trad ze onder meer op met Hans Werner Henze in Frankfurt en met Andras Schiff in Boedapest. Ze maakte twee soloplaten met haar vaste concertpartner Lambert Orkis, en kort geleden een opname van *Pierrot Lunaire* met het Da Capo Chamber Orchestra.

Roy Ward

Roy Ward studeerde aan de New Zealand Drama School en was, na gewerkt te hebben als omroeper van Radio New Zealand, nauw betrokken bij tal van theater-, film-, radio- en televisieproducties. In 1986 verliet hij Nieuw-Zeeland, waarna hij achtereenvolgens in Melbourne, Londen en Amsterdam woonde en werkte. Bekendheid verwierf Ward door zijn vele voorstellingen met het theatergezelschap De Stalhouderij, waarbij hij de productie *Europe* regisseerde. Roy Ward debuteerde als filmacteur in Paul Ruvens *How to Survive a Broken Heart* en speelde hoofdrollen in de films *Sahara Sandwich* (Ruven) en *Modern Crimes* (Alejandro Agresti), de film waarmee het Film Festival Rotterdam dit jaar opende.

Radio Filharmonisch Orkest

Het Radio Filharmonisch Orkest werd in 1945 opgericht. De dirigent die de grootste invloed heeft gehad op het orkest is Jean Fournet, die bijna 20 jaar lang chef-dirigent was en nog steeds een graag geziene gastdirigent is. Het orkest werd behalve door Fournet door tal van grote dirigenten en componisten geleid, zoals Eduard van Beinum, Luciano Berio, Antal Dorati, Bernard Haitink, Mauricio Kagel,

Leopold Stokowski, Riccardo Muti, Willem van Otterloo, Karlheinz Stockhausen, Hans Vonk en Edo de Waart. In de loop der jaren heeft het Radio Filharmonisch Orkest zich gespecialiseerd in de uitvoering van minder bekend repertoire, waarbij veel aandacht wordt besteed aan de 20ste-eeuwse muziek en aan werken die een ongebruikelijke bezetting vragen, zoals Schönbergs *Gurrelieder*, Kagels *Sankt-Bach-Passion*, Mahlers Tiende Symfonie en Berlioz' *Les Troyens*.

Hans Vonk

De dirigent Hans Vonk volgde zijn opleiding aan het Sweelinck Conservatorium Amsterdam. Als dirigent is hij verbonden geweest aan het Nederlands Balletorkest en het Radio Filharmonisch Orkest. Van 1976 tot 1985 was hij chef-dirigent van De Nederlandse Operastichting. In 1976 werd hij bovendien benoemd tot 'associate conductor' van het Royal Philharmonic Orchestra in Londen en tot 1991 was Hans Vonk chef-dirigent van de Dresdener Staatskapelle. Van 1980 tot juni 1991 was hij chef-dirigent van het Residentie Orkest. Momenteel is Hans Vonk chef-dirigent van het orkest van de WDR.

Groot Omroepkoor

Het Groot Omroepkoor van het NOB werd vrijwel gelijktijdig met de radio-orkesten direct na de Tweede Wereldoorlog opgericht. Met zijn 79 vocalisten is het een van de grootste professionele koren van Europa en tevens een van de meest veelzijdige. Evenals de orkesten van het NOB staat het Groot Omroepkoor allereerst ten dienste van de Nederlandse omroepen, die voor de uitvoering van hun muziekprogramma's van barok- tot avant-garde repertoire kunnen beschikken over het koor in vele verschillende formaties. Veel koorleden verlenen bovendien solistische medewerking aan concerten. Het Groot Omroepkoor werkt regelmatig samen met landelijke orkesten, zoals het Koninklijk Concertgebouw Orkest en het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Het treedt daarnaast in

het buitenland op en werkte mee aan een aantal belangrijke plaat- en cd-opnamen. Het koor staat onder leiding van gerenommeerde dirigenten als Kenneth Montgomery, Edo de Waart, Jean Fournet, Bernard Haitink, Henry Lewis en Riccardo Chailly. Chef-dirigent van het Groot Omroepkoor is Robin Gritton.

Robin Gritton

De Engelsman Robin Gritton groeide op in een muzikale familie die sinds de negentiende eeuw professionele musici heeft voortgebracht. Aan het Royal College of Music studeerde hij directie, toetsinstrumenten, cello en zang. Vanaf zijn zeventiende dirigeerde hij vele koren. Ook zong hij in diverse professionele koren, waaronder de BBC Singers en het John Alldis Choir, en maakte radio-opnamen als dirigent, begeleider, cellist, organist, solozanger en koorzanger. Sinds 1980 is hij als dirigent verbonden aan het Groot Omroepkoor. Hij leidde onder meer concerten in de VARA-matinee in Amsterdam en PromenOS concerten in Hilversum. Hij dirigeerde het Omroep Kamerkoor op Gaudeamus- en Holland Festivalconcerten. Daarnaast werkt hij regelmatig als gastdirigent bij buitenlandse, veelal Duitse, koren en orkesten. In augustus 1990 werd hij benoemd als dirigent van het Groot Omroepkoor.